



MUZNX02RGM16

MĚSTSKÝ ÚŘAD ZNOJMO

Odbor školství, kultury a památkové péče

Obroková 1/12, sídlo nám. Armády 1213/8, 669 02 Znojmo

SPIS. ZN.:	SMUZN/38505/2022/OŠKaPP/Ma
Č. J.:	MUZN 206196/2022
POVĚŘENÁ ÚŘEDNÍ OSOBA:	Šárka Mandátová
TEL.:	515 216 578
E-MAIL:	sarka.mandatova@muznojmo.cz
MOB.:	739 389 073

DATUM: 28. 11. 2022

ZÁVAZNÉ STANOVISKO č. 479/2022

Městský úřad Znojmo – odbor školství, kultury a památkové péče (dále „OŠKaPP“), jako věcně a místně příslušný správní orgán dle § 61 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, § 29 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění (dále „památkový zákon“), a § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění (dále „správní řád“), vydává na základě žádosti, kterou dne 1. 11. 2022 podalo – Jihomoravské muzeum ve Znojmě, příspěvková organizace, Přemyslovců 129/8, 669 02 Znojmo, Jihomoravský kraj, IČO 708 88 337, Žerotínovo náměstí 449/3, Veveří, 602 00 Brno 2, a dle předložené dokumentace, nazvané: „Zřícenina hradu Cornštejn - zeď mezi strážnicí a starým palácem - havarijní stav, parc. č. 68, Bítov“, vypracované Ing. Janem Holoubkem a Ing. Alešem Čeledou v měsíci září 2022, ve věci nemovitosti ve vlastnictví: Jihomoravský kraj, IČO 708 88 337, Žerotínovo náměstí 449/3, Veveří, 602 00 Brno 2, **podle § 14 odst. 1** památkového zákona toto

závazné stanovisko:

Zeď mezi strážnicí a starým palácem_ havarijní stav – **areál zříceniny hradu Cornštejn, Bítov na pozemku parc. č. st. 68 v katastrálním území Bítov, okr. Znojmo, kraj Jihomoravský**, který je nemovitou kulturní památkou evidovanou v Ústředním seznamu kulturních památek pod rejstříkovým číslem 44978 / 7-6206 a nachází se na území Krajinné památkové zóny Vranovsko-Bítovsko, prohlášené vyhláškou Ministerstva kultury č. 157/2002 ze dne 2. dubna 2002, dle předložené výše uvedené dokumentace, se podle § 14 odst. 3 památkového zákona považuje z hlediska státní památkové péče za přípustné za splnění následující podmínky stanovené v souladu s § 9 odst. 4 vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon o státní památkové péči, kterou zajistí vlastník:

1. Práce budou dozorovány v rámci kontrolních prohlídek, na které bude vlastník, v níže stanovených fázích rozpracovanosti prací, OŠKaPP a zástupce odborné organizace NPÚ, ÚOP zvat. První kontrolní prohlídka, na kterou vlastník přizve také dodavatele prací, se uskuteční před zahájením prací, kde bude dohodnut přesný harmonogram prací, další po vyčištění terénu od náletových dřevin a jeho zpřístupnění, další po zjištění skutečného stavu založení zdiva, další po provedení vzorku doplnění originálního i nově prováděného kamenného zdiva a dále dle dohody při předcházející kontrolní prohlídce; v případech postupů, které nemohly být komplexně ošetřeny tímto vydávaným závazným stanoviskem, budou nové dohodnuté postupy předloženy zástupcům památkové péče k odsouhlasení.

Odůvodnění:

Toto závazné stanovisko je vydáváno na základě žádosti ze dne 1. 11. 2022. Podání učinilo – Jihomoravské muzeum ve Znojmě, příspěvková organizace, Přemyslovců 129/8, 669 02 Znojmo, Jihomoravský kraj, IČO

708 88 337, Žerotínovo náměstí 449/3, Veveří, 602 00 Brno 2. Součástí podání byla výše uvedená konzultovaná projektová dokumentace. Zahájené správní řízení řeší statické zabezpečení dochovaných zbytků obvodové hradby nádvoří mezi strážnicí a starým palácem, návrh jejího doplnění, statické sanace a dalších prací (doplnění zdiva pilířů). Práce jsou navrženy ve dvou etapách. První má odstranit havarijní stav konstrukcí, provést jejich zabezpečení a doplnění. Upravená má být i plocha nádvoří do původního stavu s odstraněním provizorních konstrukcí. Druhá etapa má následně odstranit nevhodný tvaroslovný detail na nároží starého paláce, kdy bylo obvodové zdivo opravou v 80. letech 20. století upraveno do velmi subtilní šířky a z části obvodového zdiva paláce vznikl jakýsi opěrný pilíř. Celková urbanistická koncepce záměru vychází ze stávajících, poměrně jednoznačných, podmínek daného pozemku a samotného objektu. Stavební záměr není v rozporu s územně plánovací dokumentací obce Bítov. Plánovaná obnova hradební stěny bude svým prostorovým řešením zapadat do tvarosloví okolní zástavby zříčeniny hradu a materiálové provedení bude odpovídat historickému charakteru stavby. Cílem sanace této etapy je navázání na původní tvarosloví hradební (opěrné) stěny a přilehlých hradebních stěn, s využitím skrytých kotevních a ztužujících prvků. Opravy budou provedeny podle již schváleného principu. Dozdívky budou provedeny z kamene stejného druhu, barvy a velikosti jako je kámen stávající, nejlépe z kamene nalezeného pod zdí a kamene uloženého v depozitu zříčeniny. Větší spáry zdiva je nutno vyklínovat menšími kameny. Přespárování a vyspárování bude provedeno prodyšnou maltou s pevností v tlaku 5,0 MPa. Malta nebude přetahována přes líc kamene. Případné otvory po původním lešení, odvodňovací kanálky apod., zůstanou zachovány. Veškeré návrhy a opatření plánovaných prací včetně statického posudku jsou detailně popsány v doloženém výše uvedeném materiálu, který je součástí spisu zahájení správního řízení a je pro všechny účastníky řízení kdykoliv k nahlédnutí.

OŠKaPP si opatřil výpis z katastru nemovitostí.

Účelem památkového zákona je chránit kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví, svědectví dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu. Zabezpečit zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.

Jako podklad pro vydání závazného stanoviska si OŠKaPP v souladu s § 14 odst. 6 památkového zákona vyžádal písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče, kterou je pro územní obvod Znojmo Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně (dále „NPÚ“). Vyjádření obdržel dne 22. 11. 2022 (č. j. NPU-371/94524/2022, Mgr. Zdeněk Čížmář) pod č. j. MUZN 201970/2022. Ze skutečností uvedených ve vyjádření NPÚ vyplývá, že na základě prostudovaných podkladů, znalosti situace a naplnění požadované podmínky budou posuzované práce v souladu se zájmem ochrany výše uvedených kulturněhistorických hodnot. Záměr byl v době přípravy konzultován ze strany investora s garantem a byly provedené opakované prohlídky havarijního stavu z dostupných míst.

Práce jsou navrženy ve dvou etapách. První má odstranit havarijní stav konstrukcí, provést jejich zabezpečení a doplnění. Upravená má být i plocha nádvoří do původního stavu s odstraněním provizorních konstrukcí. Druhá etapa má následně odstranit nevhodný tvaroslovný detail na nároží starého paláce, kdy bylo obvodové zdivo opravou v 80. letech 20. století upraveno do velmi subtilní šířky a z části obvodového zdiva paláce vznikl jakýsi opěrný pilíř. Relikty hradby jsou dle zevního posouzení a přiložených fotografií ve zcela havarijním stavu, jehož důsledkem je častý pád materiálu po svahu do prostoru níže položené komunikace. Nulové zabezpečení svahu proti pádu předmětů riziko případné havárie ještě zvyšuje. Nad průběhem hradby je dnes nádvoří zabezpečeno dřevěným zábradlím a dřevěnou palisádou. Toto řešení považuje NPÚ z hlediska památkové péče za dočasné a nevyhovující. Návrh statických opatření, které spočívají v zachování a doplnění originálního zdiva obvodové hradby, jejího doplnění do potřebné výšky, provedení statických a zabezpečovacích opatření proti pádu předmětů po svahu (záchytná síť, kotvy do skalního podloží) a obnově historické nivelety prostoru nádvoří jsou jen logickým vyústěním zjištěného stavu. Přes fakt, že se zdivo hradby dochovalo jen v reliktech, bude, stejně jako u narušených opěrných pilířů strážnice, využito již odsouhlaseného principu doplňování historického zdiva (je dán důraz především na strukturu malty, vyplňování spár drobnými kameny aj.). Nové zdivo bude také prováděno dle již schválených principů a to jako zdivo vrstevnaté (vrstva velkých kamenů doplněná drobnými kameny do spár – tzv. „šibry“).

Dále se NPÚ ve svém vyjádření zabývá historickými etapami objektu zříčeniny hradu Cornštejn, které velmi sofistikovaně a detailně shrnuje v komplexní celek.

Hrad leží na plošině zúžené šíje hřbetu strmého skalnatého ostrohu vybíhajícího SZ směrem z návrší Cornštejna (kóta 446 m) nad meandrem Dyje. Jádrem tvoří území protáhlé přibližně severojižním směrem,

vydělené z terénu na J straně příkopem vylámaným ve skále. Jádru je chráněno pláštovou zdí, k jejíž jižní straně přiléhá palác, původně s valeným zaklenutým přízemkem. K vnějšímu líci pláště na severní straně přiléhá nový palác obdélného půdorysu a celé jádro obklopuje parkánová zeď, k ní se přimykají trosky pozdějších stavení. Jižně od starého příkopu na východní straně uzavřeného zdí s válcovou věží se nachází protáhlé předhradí se štítovou zdí. Hrad je vybudován z lomového, s různou pravidelností vrstveného kamene kladeného na vápennou maltu.

Původní hrad byl jednoduché dispozice. Zaujal skalnatý konec hřebene, který přerušil v podloží vylámaný a 16 m široký šijový příkop. V čele přibližně obdélného rozvrhu (48x25 m) s dvakrát zalomeným severovýchodním nárožím stál napříč čtyřpatrový, podsklepený věžovitý palác. Jeho hmota na půdorysu lichoběžníku (21x11 m) se tyčila do značné výšky a clonila nádvoří před střelbou z nebezpečné jižní strany. Palác byl opatřen cisternou umístěnou ve výklenku dvorního průčelí. Vstupní brána byla prolomena v západní hradbě, která se úplně zřítíla a cesta k ní stoupala upraveným úbočím v trase cesty současné. Zřejmě ještě ze 14. stol. pochází také parkánová zeď kolem jádra, která mohla případně nahradit starší kolovou palisádu. Provozní stavení nestálého charakteru zmizela bez nadzemních stop. Celý další zbytek komplexu hradu, vznikl v 15. a v první polovině 16. století. Někdy okolo roku 1420 vyrostl na opačném pólu dispozice a vně ohradní zdi nový obdélný palác. Velikost staveniště nedovolila větší rozměry než 15,5x11 m a proto potřebnou obytnou plochu poskytlo vícepodlažní uspořádání. Kromě valeně klenutých sklepů měl dvoj prostorové přízemí a další dvě plochostropá sálková patra. Stavba paláce přerušila starší parkán, byl před ním nový vstupní příhrádek. Krátce po polovině 15. století vyrostl dolní pás opevnění, vybavený hranolovou a severovýchodní pětibokou baštou. Vzhledem k poloze hradu nové předhradí bylo zpřístupněno branami ze dvou stran. Při novém paláci vznikl věžovitý přístavek, který střežil původní bránu do jádra. V letech 1464-1465 byl hrad po deset měsíců obléhán vojskem krále Jiřího. Z té doby pochází dvě obléhací opevnění, které jsou zřetelně dochovány v terénu SZ a JV od hradu. Mezi hradem a jihovýchodní obléhací baštou se nachází původně rovněž obléhací, později předsunuté opevnění. Dřevohlinitá předsunutá fortifikace, nacházející se JV od hradu na plošině oválné vyvýšeniny vybíhající SZ směrem z návrší kóty 446 m (JZ od obce, 960 m od kostela) byla přebudována a posléze posílena o stavbu dosud stojící kamenné čtverhranné věže. Po zkušenostech z obléhání byly především zesíleny fortifikace hradu. Byla vystavěna opevnění na hřebeni přímo před hradem. Na počátku 16. století byla vystavěna na protáhlém skalisku před šijovým příkopem vysunutá fortifikace se zaostřeným břitem. Do poloviny 16. stol. bylo postaveno v jádru ještě další provozní stavení, vstupní budova a při schodišti kaple. Chráněná plocha lokality vlastního hradu je 10400 m²², chráněná plocha externí fortifikace s věží je 10555m². Hrad byl založen příslušníky Bítovských z Lichtenburka, kteří se na královském Bítově na přelomu 13. a 14. století na několik století usadili. Počet členů rodu brzy narostl a společné bydlení na Bítově se stalo natolik nepohodlným a konfliktním, že to bylo nutné řešit fyzickým vzdálením. V literatuře se občas objevoval názor, že Cornštejn založil panovník. Evidentně vycházel z trvajícího lenního držení bítovského panství, na jehož území hrad postavili. Proto první zmínku o Cornštejně z roku 1343 obsahuje potvrzení léna moravským markrabětem Karlem a také svolení k jeho rozdělení. Po husitských válkách přistavěli Lichtenburkové k severní straně hradu u věže nový palác se sálem ve druhém patře. Jelikož novostavba zabrala část parkánu, byl severní úsek parkánové zdi přesunut a zpřístupněn branou, připojenou k jihovýchodnímu nároží nové budovy. V téže době bylo hradní opevnění obehnané silnou zdí se dvěma branami na severu a jihu. Od r. 1460 náležel Cornštejn Hynkovi z Lichtenburka na Bítově, který pro rodovou revnivost s Kunštáty odmítl přísahat věrnost králi Jiřímu z Poděbrad. Podporován papežem Piem II. zahájil v r. 1463 otevřenou vzpouru, o jejíž urovnání se moravští stavové marně snažili, ačkoli se králi poddal i Hynkův bratr Štěpán z Bítova. Proto se Jiří z Poděbrad rozhodl zakročit proti rušiteli zemského míru zbraní. Odebral Hynkovi v r. 1464 nejprve městečko Strachotice a pak oblehl hrad Cornštejn. Jeho dobývání, řízené hejtmanem Oldřichem Mládencem z Miličina, trvalo téměř rok. Hynek se dovolával pomoci papeže, který nařizoval olomouckému biskupu Tasovi, aby nepodporoval Jiřího, a Jiřího vyzýval, aby upustil od obléhání; nakonec byl ochoten sám při rozsoudit, neboť prý Jiřímu jako králi nekatolickému nepřisluší soudit katolíka Hynka z Lichtenburka. Hrad, jehož obranu prý vedl rytíř Jan Šarovec, byl nakonec v polovině r. 1465 dobyt. Zbytky ležení obléhatelů jsou dodnes patrné na hřebenu jižně proti hradu. Poraženému Hynkovi Bítovskému z Lichtenburka král Jiří z Poděbrad Cornštejn odebral a předal jej Jindřichu Krajíři z Krajku. Jeho syn Wolfgang hrad poškozený obléháním opravil a zčásti jej přestavěl, aby opevnění vyhovovalo tehdejší moderní vojenské technice. Dal zbořit starou věž, místo ní přistavěl k severnímu paláci vřetenové schodiště a po jeho boku hradní kapli. Také starý jižní palác byl upraven a rozšířen. Když na počátku 16. století vyspěla dělostřelecká technika natolik, že se hřeben na jižní straně mohl stát nebezpečným opěrným bodem pro obléhatele, rozšířila hradní opevnění na jihu obrovská bašta se štítovou zdí. Druhá bašta vznikla na jižním okraji šijového příkopu a přístupovou cestu po jejím boku měla chránit hradební zeď. Na protilehlé výšině, uprostřed bývalého ležení, byla vystavěna čtyřhranná

věž jako předsunuté hradní opevnění. V době tureckého nebezpečí doplnila opevnění (v r. 1542) nová vstupní brána v západní parkánové zdi vnitřního hradu a cestu po západním svahu uzavřela zeď s branou. Nedlouho nato, v r. 1576, změnil Cornštejn majitele a připojením panství k Bítovu zanikla potřeba udržovat toto rozsáhlé sídlo. Neobydlený hrad rychle pustl a změnil se ve zříceninu.

V souladu s ustanovením § 36 odst. 3 správního řádu vyzval OŠKaPP účastníka řízení, k nahlédnutí do spisu za účelem uplatnění práv a oprávněných zájmů před vydáním závazného stanoviska. Ten svého práva využil a písemně sdělil, že k požadavkům zástupců památkové péči nemá připomínky.

Na základě výše uvedeného došel OŠKaPP k závěru, že plánovanými pracemi, které se týkají statického zabezpečení dochovaných zbytků obvodové hradby nádvoří mezi strážnicí a starým palácem, včetně doplnění zdiva pilířů a odstranění nevhodného tvaroslovného detailu na nároží starého paláce (vše detailně popsáno výše v textu v sekci vyjádření NPÚ), tak jak je předložený projekční materiál navrhuje, je v základním principu pokračování již několik let prováděné stavební a hlavně záchranné „rehabilitace“ významné nemovité kulturní památky, kterou bezesporu zřícením hradu Cornštejn je. Práce, které zde probíhají a budou probíhat, zásadním způsobem přispívají k zhodnocení torzálního objektu a prezentují ho velmi zdařilým způsobem. Zpětná vazba ve spokojených návštěvnicích je toho dokladem. K současným navrhovaným pracím proběhlo několik konzultačních jednání se zástupci památkové péče, jak odborné tak výkonné složky. Tyto jednání byla ve shodě. Opravy budou provedeny podle již několik let schváleného principu práce v řemesle. Zjištěné odchylky, které se popřípadě vyskytnou během realizace stavby, budou předány po dohodnutých postupech všech zainteresovaných účastníků zástupcům památkové péče k odsouhlasení. Požadavek na svolávání kontrolních prohlídek během probíhajících prací stanovený v podmínce ve výrokové části tohoto závazného stanoviska má oporu v zákoně, zejména v § 29 a 32, kde je stanoven odborný dohled odborné organizace a dohled orgánu státní památkové péče. Zároveň plyne z povahy věci, že případné dílčí upřesnění, může být uplatněno pouze v přítomnosti dotčených stran, proto OŠKaPP stanovil i detailní úseky setkání na místě, které je pro zdárný pracovní chod nutné dodržet. Pravidelné kontrolní prohlídky lze považovat za jeden ze základních mechanismů účinného dohledu všech složek státní památkové péče ve smyslu platné legislativy.

Má-li se provádět stavební činnost na území s archeologickými nálezy, jsou stavebníci, v souladu s § 22 odst. 2 památkového zákona již od doby přípravy stavby povinni záměr oznámit Archeologickému ústavu (Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., Čechyňská 363/19, 602 00 Brno, sekretariat@arub.cz) a umožnit jemu nebo jiné oprávněné organizaci provést záchranný archeologický výzkum.

Do tohoto ustanovení jsou promítnuty závazky vyplývající z přijetí Úmluvy o ochraně architektonického dědictví (článek 3 odst. i) pís. a) zabránit odstraňování součástí archeologického dědictví a v článek 5 odst. ii) písmeno b) zajistit dostatečný čas a prostředky k provedení řádného vědeckého bádání na nalezišti a publikaci jeho závěrů). V souladu se zákonem učiněné oznámení o provádění prací na území s archeologickými nálezy umožní oprávněné organizaci provedení záchranného archeologického výzkumu (viz Stanovisko MK ČR, památkové inspekce čj. MK 53049/2014 PI ze dne 13. října 2014).

Povinnost investorů a vlastníků nemovitostí ve vztahu k archeologickým výzkumům a jejich průběh jsou upraveny ve výše uvedeném ustanovení § 22 památkového zákona a není možné do tohoto procesu zasahovat prostřednictvím stanovení podmínek ve výroku tohoto závazného stanoviska (viz rozhodnutí Krajského úřadu Jihomoravského kraje, odboru regionálního rozvoje ze dne 15. 12. 2014, Sp. zn.: S-JMK 121593/2014 ORR).

OŠKaPP upozorňuje na ustanovení § 23 odst. 2 památkového zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. V souladu s tímto ustanovením, dojde-li při výkopových pracích k archeologickému nález, který nebyl učiněn při provádění archeologických výzkumů, musí být učiněno oznámení Archeologickému ústavu AV ČR nebo nejbližšímu muzeu. Oznámení o archeologickém nález je povinen učinit nálezce nebo osoba odpovědná za provádění prací, při nichž došlo k nález.

Závazné stanovisko je vydáváno v souladu s vyjádřením NPÚ.

Poučení:

Toto závazné stanovisko je dle § 149 odst. 1 správního řádu úkonem učiněným na základě památkového zákona a není samostatným rozhodnutím ve správním řízení. Jeho obsah je závazný pro výrokovou část rozhodnutí příslušného stavebního úřadu. Jestliže bylo vydáno závazné stanovisko, které znemožňuje žádosti vyhovět, neprovádí stavební úřad další dokazování, ale v souladu s § 149 odst. 6 správního řádu žádost

zamítne.

Proti závaznému stanovisku se nelze odvolat. Jeho obsah lze dle § 149 odst. 7 správního řádu napadnout v rámci odvolání proti rozhodnutí stavebního úřadu příslušného rozhodnout ve věci samé, pro které je toto závazné stanovisko podkladem vyhotoveným dotčeným orgánem.

Nezákonné závazné stanovisko vydané pro účely řízení podle stavebního zákona lze dle § 149 odst. 8 správního řádu zrušit nebo změnit příslušným nadřízeným správním orgánem správního orgánu, který závazné stanovisko vydal, tj. krajským úřadem, a to pouze v rámci odvolacího řízení proti rozhodnutí, které bylo závazným stanoviskem podmíněno.

Zrušení nebo změna závazného stanoviska je v případě, že rozhodnutí, které bylo závazným stanoviskem podmíněno, již nabylo právní moci, důvodem obnovy řízení.

Šárka Mandátová
referent OŠKaPP

Obdrží:

Jihomoravské muzeum ve Znojmě, příspěvková organizace, Přemyslovců 129/8, 669 02 Znojmo, Jihomoravský kraj, IČO 708 88 337, Žerotínovo náměstí 449/3, Veveří, 602 00 Brno 2

Zasílá se na vědomí:

Obec Šumná, Stavební úřad, IČO 002 93 610, Šumná čp. 149, 671 02 Šumná

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně, IČO 750 32 333, nám. Svobody 8, 601 54
nBrno